List 26. **NOVICE** Tečaj LIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 60 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. junija 1895.

Politiški oddelek.

Staro in novo ministerstvo.

Odstopilo je torej koalicijsko ministerstvo, ko ni moglo izvršiti nobene prevzete naloge. Z ministerstvom je pa ob jednem razpala nenaravna zveza, koalicija. Windischgrätzovo ministerstvo se je hudo držalo svojih portfeljev. Da prevzete naloge ne bode moglo izvršiti, je že davno bilo gotovo. Vzlic temu pa ministri niso mislili na odstop, dokler jih niso postavili prav pred vrata.

Ministerstvo Windischgrätzovo je prišlo na krmilo, ko je grof Hohenwart s svojim znamenitim govorom dne 24. oktobra 1893. vrgel Taaffejevo vlado. Ta govor so tedaj konservativni in liberalni listi zmatrali za kvintesenco državniške modrosti. Mi tedaj nismo našli v tem govoru nobene državniške modrosti, temveč iz njega je vel fevdalni duh, ki se boji vsakega razširjenja političnih pravic na nižje sloje prebivalstva. Ta duh je v parlamentarni dobi napravil v Avstriji že mnogo zmešnjave. Spominjamo se, da je grof Clam Martinic se čutil razžaljenega, da so ga izbrali za perovodjo državnemu zboru in je vsled tega sprožil češko državno pravo in češke poslance spravil iz državnega zbora. Dolgo se je mislilo, da so fevdalci varuhi pravic slovanskih narodov, a zadnja leta se je pokazalo, da to ni bila resnica. Češko državno pravo so takoj popustili, ko so jeli Mladočehi zahtevati, da se tako uresniči, da bode v prid vsemu češkemu narodu, ne pa le veleposestnikom. Še jasneje se je pokazalo to pri volilni reformi. Taaffejev volilni načrt bi bil Slovane v Avstriji pripravil do naravne večine, a temu so se uprli fevdalci z grofom Hohenwartom na čelu. Tako so izpodkopali Slovanom ugodno volilno reformo zaradi njih stanovskih koristij.

Hitro se je grof Hohenwart sporazumel s Plenerjem, Jaworskim in Coroninijem in osnovala se je v štirih dneh koalicija. Taaffe je odstopil in prišel je Windischgrätz. Prav za prav so pa gospodje že poprej bili izvedeli iz ministerstva, kaj namerava Taaffe in so se že bili domenili, da spravijo na krmilo kneza Windischgrätza, o katerem je bilo znano, da ni prijazen nižjim slojem prebivalstva. Dne 4. novembra je Windischgrätz prevzel sestavo vlade in čez osem dnij je novo vlado že objavil uradni list. V novem ministerstvu zastopane so bile tri stranke.

Dne 23. novembra je ministerstvo stopilo z znano izjavo pred zbornico, v kateri je obetala odkritost in resnico v javnem življenji, popolno priznanje parlamentarnih institucij, pospeševanje gospodarskih koristij, močno upravo, odločen upor proti mir in javno blaginjo motečim življem. Kot glavno nalogo je pa vlada proglasila volilno reformo na podlagi zastopstev koristij z znatno razširjavo volilne pravice, zlasti na delavce. Pri tem se pa mora varovati sedanji politični vpliv kmetskega in meščanskega stanu. Politična, verska in narodna vprašanja se pa odlože do končanja volilne reforme.

Nekateri politični krogi so z velikim veseljem pozdravili novo vlado. Naudušenje pa ni trajalo dolgo. Kmalu se je videlo, da novi ministri se niti zavedli niso, kako težavno nalogo so prevzeli.

Vlada se ni upala izdelati sama nobenega načrta za volilno reformo, da ne zadene ob upor, kakor je Taaffejeva. Obljubo, da bode odkrito postopala, je kmalu pozabila. Začela so se tajna pogajanja z vodjami strank, katerih plod so bila načela, po kateri bi se volilna reforma izvršila. Jedva so ta načela javnost zagledala, že so koalirane stranke našle na njih toliko nedostatkov, da so se bila pokopala. Pri tem so pa koalirane stranke pokazale tako nasprotne nazore, da bi bil moral knez Windischgrätz spoznati, da prevzete naloge ne bode izpolniti mogel. Da je kavalirski ravnal, bi bil že tedaj moral dati ostavko.

Tega pa vlada ni storila. Nadejala se pač ni, da bi volilno reformo izvršila, a njen namen je bil stvar zavleči, da se bodo nove volitve za državni zbor vršile še po sedanjem volilnem redu. Da je Windischgrätz precej dal ostavko, ko je videl, da se mu poskus mora pone-

srečiti, bi bila kaka druga sposobnejša vlada še našla časa, da izvede volilno reformo, poiskavši si drugačno večino, a sedaj je pa skoro prepozno.

Vlada je izročila stvar odseku, ki jo je pa zopet izročil pododseku, kateri je pa tajno se posvetoval in naposled nekak načrt za volilno reformo sestavil, ki zopet ni nikomur ugajal. Poseben znak vlade odkritosti je bil, da se je pod njo vse tako tajno delalo, kakor še nikdar poprej. To je mnogo krivo nevspehov.

Posebno značilno za vlado odkritosrčnosti je tudi to, da je Plener s pomočjo davčne reforme skušal zavratno pripraviti petakarje ob volilno pravico.

Ko so se ponesrečili tako vsi poskusi glede volilne reforme, je koalicija se morala razdreti. Za pretvezo se je porabila celjska gimnazija. Ker že o tej gimnaziji govorimo, moramo nekaj le omeniti, kar je jako značilno za slovenske koalirance. Splošno se je mislilo, da so nekateri slovenski poslanci vstopili v koalicijo, ker se jim je obljubilo dvojezično gimnazijo v Celji. Toda te dni se je pojasnilo, da to ni res. G. Klun sam je v budgetnem odseku priznal, da druge stranke Slovencem niso ničesa obljubile, da je samo v konservativnem klubu bilo o tem govorjenje. Stopili so torej v koalicijo, ne da bi se bilo jim kaj obljubilo v narodnem oziru, kar bi bilo vezalo druge stranke. Pokopali so za Slovence ugodno volilno reformo, ne da bi se bili le kako drugo trohico za Slovence zagotovili. To je jako značilno in vredno da se zapomni sedaj, ko se toliko govori, kako so ti poslanci odločno branili gimnazijo v Celji. Še celo tedaj se jim ni zdelo potrebno v tem oziru napraviti popolne jasnosti, ko je vlada bila izjavila, da se imajo odložiti narodna vprašanja, če tudi je bila ta izjava naperjena naravnost proti Slovanom.

Slovani nimamo nobenega povoda, žalovati za Windischgrätzovo vlado, naj pride kar koli. Pod njo nismo prav ničesa dosegli. Naša narodna bilanca je pod to vlado bila popolnoma pasivna. Še tisto se ni moglo izvršiti, kar je že pod prejšnjo vlado bilo nam zagotovljeno in sklenjeno. Taki stvari sta dvojezična gimnazija v Celji in dvojezični napisi pri uradih na Primorskem. Ta vlada je bila tako odvisna od Nemcev, da ni mogla ničesa za Slovence storiti, ko bi bila tudi hotela. Sicer jej je manjkalo dobre volje. Le predobro znano je, kako je vlada po ministru Wurmbrandu samem štajarski deželni zbor nahujskala proti dvojezični gimnaziji v Celji. V svoji odkritosti je po jednem ministru nam obetala gimnazijo, po drugem pa rovala proti njej.

Poslovanje je prevzelo novo začasno ministerstvo. Pri svojem nastopu je izjavilo, da je njega naloga jedino tako dolgo posle voditi, da se sestavi definitivna vlada. Pred vsem bode gledala, zagotoviti redni tek v državnem gospodarstvu. Ta izjava nove vlade se pač glasi kot nekaka graja odstopivšemu ministerstvu zlasti pl. Plenerju, ker ni znal si zagotoviti reda v državnem gospodarstvu. Polovica leta poteka, pa še državni proračun ni rešen.

O novih ministrih ni dosti znanega, kajti so sam uradniki, ki se doslej niso dosti pečali s politiko.

Predsednik ministerskemu svetu in minister notranjih stvarij je grof Kielmansegg, ki je dosedaj bil dolenjeavstrijski namestnik. On je v 49. letu in je bil rojen v Hanovru. Njegova rodbina je protestantska in se je po izgnanji hanoveranskega kralja naselila v Avstriji. Kielmansegg je začel svojo vladno karijero v dolenjeavstrijskem namestništvu. Potem je bil nekaj časa okrajni glavar v Sechshausu, vladni svetnik v Črnovicah in dvorni svetnik v Celovci. Na to je bil poklican kot dvorni svetnik v ministerstvo notranjih stvarij, postal sekcijski načelnik in 1889. leta bil imenovan dolenjeavstrijskim namestnikom. V dolenjeavstrijskem deželnem zboru se je pokazal za dobrega govornika. Oženjen je z rusko grofinjo Anastazijo Lebedev. Liberalci so precej zadovoljni ž njim, ker upajo, da bode odločneje stopil na prste protisemitom, nego je Windischgrätz. Pomenljivo je vsekako, da je protestant postal načelnik ministerskemu svetu kmalu po znani aferi z nuncijem Agliardijem.

Finančnim ministrom je imenovan dosedanji sekcijski načelnik v finančnem ministerstvu Böhm-Bawerk. On je sedaj v 45. letu. Služboval je nekaj časa v finančnem ministerstvu. Leta 1884. je prišel za rednega profesorja na vseučilišče v Inomostu. Spisal je več dobrih narodnogospodarskih razprav. Leta 1889. je prišel zopet v ministerstvo. On je sestavil po najnovejših nazorih znani Steinbachov davčni načrt. Sploh je novi finančni minister jako nadarjen mož. Posebno pomenljivo je to, da se je Plenerju takoj imenoval naslednik, dočim so se štiri druga ministerstva prepustila vodstvu dotičnih sekcijskih načelnikov. S tem se je nekako Plenerju namignilo, da se nanj več ne računa. Govori se, da se Plener misli umakniti zaradi tega vsemu javnemu delovanju.

Kmetijsko ministerstvo bode začasno vodil sekcijski načelnik dr. Ferdinand pl. Blumfeld. Rojen je 1836. leta v Mariboru in je študiral na Terezijanski akademiji, potem pa vstopil k dunajskemu deželnemu sodišču. Od tod je prišel za malo časa k finančni prokuraturi, odtod pa v trgovinsko ministerstvo. Po osnovi poljedelskega ministerstva je vstopil v to ministerstvo in je že osem let sekcijski načelnik. Hvalijo ga, da je jako izveden in marljiv uradnik.

Dr. Henrik vitez Wittek bode začasno vodil trgovsko ministerstvo. Rojen je 1844. leta na Dunaji in službuje od 1868. leta v trgovinskem ministerstvu. Pred Baquehemom je nekaj časa tudi že vodil trgovsko ministerstvo. Kot sekcijski načelnik je vedno imel velik vpliv. On je velik prijatelj podržavljenja železnic.

Vodja učnega ministerstva sekcijski načelnik dr. Eduard Rittner je 1843. leta rojen v Husiatynu v Galiciji. Bil je profesor cerkvenega prava v Levovu Bil je svoj čas državni poslanec in član poljskega kluba. Leta 1885. ga je Gauč poklical v učno ministerstvo. Pomenljivo je vsekako, da se je vodstvo učnega ministerstva

zopet izročilo Poljaku, ki torej ničesa ne zgube na svojem vplivu.

Dr. Karl Krall vitez Krallenburg, je rojen Dunajčan in ima na Dunaji hišo, katero je podedoval za svojim očetom. On ima sedaj 66 let. Služboval je pri sodiščih, potem je pa vstopil v pravosodno ministerstvo. Znan je kot dober jurist in so mnogi večji načrti zakonov njegovo delo.

Ministra Jaworski in Welsersheimb sta pa ostala. Prvi je minister za Galicijo, drugi pa minister za domobranstvo. Njiju se občna politika ni toliko tikala in se zatorej ni bilo jima treba umakniti.

V Avstriji smo že jedenkrat imeli tako začasno ministerstvo, namreč po odstopu Hohenwartovem. Vodili so tudi razna ministerstva sekcijski načelniki. Obdržalo se je bilo le jeden mesec. Morda tudi sedanjemu ministerstvu ne bodo daljši dnevi dani. Kadar se zopet osnuje nova večina, iz katere lahko izide nova parlamentarna vlada, pa bode dopolnil Kielmansegg svojo nalogo in zopet prevzame dolenjeavstrijsko namestništvo. Kaka bode nova vlada, se še danes ne ve, a marsikaj kaže, da v njej levica ne bode zastopana, posebno v tem slučaji ne, ako se bode našla pot, po kateri bi se Mladočehi pridobili za novo vladno večino. Prvi koraki so se v tem že storili v veliko jezo zjedinjene levico, ki se je že domišljala, da brez nje ni Avstriji mogoča nobena vlada.

Politični pregled.

Delegacijski diner. — V soboto je bil prvi delegacijski diner, pri katerem je bilo polovico ogerskih in polovico avstrijskih delegatov. Cesar je več delegatov nagovoril. Delegata Biankinija je vprašal, če ima dosti dela. Delegat mu je odgovoril, da se trudi, da stori za narod hrvaški, kolikor je mogoče. Na kar je cesar opomnil, da je to hvale vredno, kajti Hrvatje so bili vedno udani cesarski rodbini. Biankini je odgovoril, da to potrjuje zgodovina, da pa tudi zmiraj tako ostane. Precej dolgo je cesar govoril z poslancem Russom o razmerah v zbornici poslancev in mu naglašal, da se mora hitro rešiti državni proračun Nadalje je s tem delegatom, ki je rojen v Ljubljani in se je v državnem zboru tudi jako zanimal za Ljubljano, po potresu poškodovano, cesar se pogovarjal o ljubljanskem potresu in omenil, da je v Ljubljani našel vse večje poškodbe, nego je pričakoval.

Delegaciji. — V letošnji delegaciji se je opazilo, da so Mladočehi nekoliko zmernejši postali. To pa ne ugaja levici in dr. Russ je očitno izjavil svojo bojazen, da Mladočehi postanejo vladna stranka. Sploh je ta nemški govornik jako nepolitično govoril. Mej drugim je rekel, da na Češkem mora jeden narod biti nezadovoljen, naj so že Nemci ali pa Čehi. Ker so pa Nemci važnejši faktor, mora vlada gledati, da njiju zadovolji. Dr. Herold mu je pa dobro odgovoril, da dobra politika je jedino ta, če se zadovoljita obe narodnosti. Heroldov govor je ugajal vsem strankam na desnici in celo grof Hohenwart mu je častital. Iz tega in nekaterih drugih znamenj se da sklepati, da se bode poskušalo Mladočehe dobiti za novo državnozborsko večino, da ne bode treba moledovati levičarjev za pomoč. To bi bilo vsekako mogoče, a potem bi za volilno reformo morali izbrati kak načrt, za katerega ni treba dvetretjinske večine, recimo Taaffejevega.

Državni zbor je rešil začasni budget in so zanj glasovale skoro vse stranke. Jedino Mladočehi so glasovali proti začasnemu budgetu, češ, da se začasna vlada drži centralizma. Nam se zdi, da so Mladočehi tu storili veliko napako, ker s tem le ovire delajo sestavi nove večine brez zjedinjene levice. — Državni zbor je rešil tudi predlog za podporo Ljubljani in sklenil resolucijo, da se poleg brezobrestnih posojil naj dajo tudi 3 % posojila. Ministerski predsednik je obljubil se na to ozirati

Obstrukcija. — Nemški nacijonalci hočejo poskusiti z obstrukcijo preprečiti dvojezično gimnazijo v Celji. Ko bode vsprejeta ta točka, hočejo nemški nacijonalci zahtevati pri proračunski debati pred vsakim glasovanjem, da se za 10 minut seja pretrga. Na ta način mislijo preprečiti rešenje državnega proračuna. Nemških nacijonalcev je pa le 18 v zbornici in za tak predlog jih je treba 20. Karakteristično je, da liberalna „Bohemia“ že obeta nacijonalcem, da jih bode že podpiralo nekaj liberalcev pri obstrukciji. Nedavno še ni mogla levica dovolj zabavljati zaradi obstrukcije proti Mladočehom, sedaj se je že hoče sama posluževati. Morda liberalci že obupujejo, da bi prišli v vladno večino?

Nemški konservativci. Nemška konservativna ali klerikalna stranka se je hudo zamerila štajarskim liberalcem pri „Tagespošti“, ker ni glasovala proti celjski gimnaziji in je tako razrušila koalicijo. Graški list graja nemške nacijonalce, da se pajdašijo s klerikalci, ki so največji sovražniki nemškega naroda Ta jeza „Tagespoština“ je pač neopravičena. Nemški konservativci so že bili porabili ves svoj vpliv proti celjski gimnaziji, vsaj štajarski. V deželnem zboru so bili glasovali za dotično resolucijo, tudi v državnozborskem klubu so delali zgago Tudi bi v državnem zboru bili glasovali zoper dvojezično gimnazijo v Celji, da bi se bila dala s tem rešiti koalicija. Če je pa liberalna stranka glede volilne reforme zahtevala stvari, katerih konservativci niso mogli privoliti, potem se pač jim ne more dovoliti, če so pustili levico na cedilu. Slovenci bi bili prisiljeni s Hohenwartom vred izstopiti iz konservativnega kluba, da so nemški konservativci glasovali proti celjski gimnaziji in s tem bi se bila stranka razrušila. Tega pa liberalci pač ne smejo od konservativcev zahtevati, da bi se jim na ljubo uničili. Drugače bi bilo, ko bi liberalci bili podpirali zadostno v druzih stvareh konservativce, da bi ti v liberalni stranki dobili nadomestilo za zgubo Hohenwarta in Slovencev.

Občni zbor »Edinosti«. — V nedeljo je bil v Trstu občni zbor političnega društva „Edinost“. Udeležba je bila slaba in se je zlasti opazilo, da se inteligenca društvu odteguje. Na shodu se je pa opazoval že nekak razkol mej tržaškimi Slovenci. Posebno nekateri niso zadovoljni s poslanci in so se izpodtikali nad tem, da jih ni na shodu Zahtevali so, naj se skliče izredni občni zbor, na katerem bodo poročali tudi poslanci. Tudi sedanji odbor mnogim ne ugaja, in sploh so želeli več premem b, s katerimi pa niso upali prav dan. Le hoteli so, da se volitev društvenega odbora do izrednega zbora odloži, in do tedaj izvoli neki odbor, ki bi ugibal, kako bi se dalo društvo povzdigniti. Nezadovoljneži so pa s svojimi zahtevami ostali v manjšini in volil se je prejšnji odbor Videlo se je pa pri tem zboru, da so razmere tržaških Slovencev jako žalostne.

Nemčija. — Minoli teden se je najslovesneje ob navzočnosti cesarjevi in zastopstvu vojnih ladij vseh držav otvoril prekop mej Severnim in Baltiškim morjem. Celo Francija je bila pri slavnosti zastopana Poveljstvo avstrijskih vojnih ladij je imel nadvojvoda Štefan. V posebni cesarski listini, ki se je pri slavnosti prečitala, se omenja, da se je delo pričelo še pod Viljemom I. Temeljni kamen se je položil l. 1887. Prekop dokazuje nemško marljivost in vztrajnost. Posebno se povdarja, da je ves čas, ko se je delal prekop, vladal mir. Omenja se dalje važnost prekopa za vojno in trgovinsko brodovje, izraža veselje, da so se druge velevlasti vdeležile slavnega otvorjenja, in nado, da se ohrani mir. Prekop so krstili za cesarja Vi-

ljema I. Prekop je velike važnosti za Nemčijo, če bi prišlo do vojske z Rusijo, ker ji bo moč priti po svojem v Baltiško morje, ne da bi bilo treba pluti preko Danskega, katero, bi lahko ovire delalo. Prekop stane čez 150 milijonov mark in je 98 kilometrov dolg. Slavnosti otvorjenja se je vdeležilo v vsem 53 velikih vojnih ladij raznih držav z 833 častniki in z moštvom broječem 16.873.

Makedonija. — V Makedoniji je v nekaterih okrajih, kjer stanujejo Bolgari in Srbi, buknila vstaja. Vstaši so napali muhamedance in jim požgali hiše. Bil je že hud boj mej vstaši in turškimi vojaki. Makedonija je v oblasti Turkov. Ker pa je ondi dosti Bolgarov, je umevno, da bi Bolgarija te svoje rojake rada pod svojo oblast dobila, posebno, ko vidi, ob kakih neznosnih turških razmerah morajo ti živeti. V Sredci deluje v ta namen posebni makedonski odbor. Turška vlada je seveda sedaj ob tem vstanku obdolžila v prvi vrsti ta makedonski odbor, da je kriv vstaje, oziroma, da vstaše podpira in je zahtevala od Bolgarije, da ta odbor razpusti. Makedonski odbor odločno oporeka, da bi imel kaj pri vstanku in Bolgarska vlada se je izrekla, da nima povoda odbora razpuščati. Vsekakor je pa gotovo, da vstaši morajo kje oporo imeti, če ne pri makedonskem odboru, pa kje drugod.

Obrtnija.

Naprava pepelike iz lesa.

Pepelika ali potošl je precejšnje važnosti za nekatere obrte, če tudi ne obče tako velike, kot je bila nekdaj, ko še sode niso poznali. Prejšnje čase delali so pepeliko samo iz lesa, a zadnji čas jo pa dobivajo tudi na druge načine. Pepelika je ogljikovokisli kali. Dobi se torej iz rastlin, ki imajo v sebi dosti kalija. Zaradi tega so nekaterniki priporočali, da bi pridelovali nalašč take rastline, ki imajo dosti kalija v sebi. Take rastline so smrdela, pelin, žive kropive, graščica in še več drugih. Pridelavati teh rastlin pa vendar ni mogoče, ker bi na nobeni zemlji ne vspevale dolgo, ako bi jim z gnojem kalija ne dovažali. Tako gnojenje bi preveč stalo.

Zaradi tega pa pepeliko dobivajo le iz lesa. Gozdi polagoma iz zemlje izsrkavajo kali in zatorej zemlje toliko ne izsesajo, da bi jo zaradi tega trebalo gnojiti. Star les ima več kalija v sebi nego mlad in les listnatih dreves več nego jelovina.

Za napravo pepelike je potreba toliko pepela, da ne gre, da bi nalašč za to žgali drva. To se splača k večjemu ondu, kjer je dovolj lesa in se zaradi pomanjkanja cest ne da nikamor spravljati. Zato pepeliko delajo le iz lesnega pepela, kjer se rabi za kurjavo. Več krajev je še na svetu, kjer kurijo s samimi drvami. Biti pa za napravo pepelike mora le lesni pepel. Drugi so večkrat škodljivi. Šotni pepel ni za pepeliko in spridi celo lesni pepel, ako mu ga primešaš. Ta pepel ima v sebi dosti žveplenokislega apna, kateri pa premeni pepeliko v žveplenokisli kali in se ob jednem naredi apnenec. Jeden del šotnega pepela pokvari tri dele lesnega.

Iz pepela se pepelika izvleče z vodo. Pepel se navadno dene v posodo, ki ima luknjasto dvojno dno. Na dno se dene poprej še slame ali pa kaka rjuha in se potem nasuje pepela, kateri je pa poprej že malo namočil. Navadno se lug, ki teče iz jedne kadi, vlije še v drugo itd., v katerem je tudi pepel, da se dobi močnejši. Če se rabi mrzla voda, dobimo boljšo pepeliko, če pa rabimo gorko, je pa pepelika slabša, a jo je dosti več.

Lug se dene v kotel in kuha, tako, da postane gost, potem se polagoma ohlaja. Na dno kotla se usedejo žveplenokisle in klorove soli, na nje pa pepelika. Na ta način dobljena pepelika je v trdih kosih. Nekateri pa mešajo pepeliko mej hlapenjem in jo torej dobe zdrobljeno. Pri tem se kotel manj pokvari.

Tako dobljena pepelika imenuje se surova, in še ni za trgovino. Poprej se mora še pražiti v posebnih pečeh ali loncih, da se iz nje odpravi voda in da zgore organične snovi v njej. Sprva se le malo zakuri, potem pa vedno bolj. Sprva postane pepelika črna, potem pa bela. Včasih je rudečkasta, če je v njej kaj železnega okisa, modrikasta, ako je v njej kaj mangana.

Pa tudi sedaj še pepelika ni čista. Vedno ima v sebi še nekaj žvepleno kislega apna in klorovega kalija. Ta dva se težko topita v mrzli vodi. Zato se navadno pepelika, če se hoče imeti čisto, raztopi v vodi, kjer se tuje primesi na dno usedejo. Lug se odlije in pri vednem mešanji zopet shlapi.

Večina sode se pa dandanes ne dobiva iz lesa, temveč iz drugih snovi kot stranski produkt pri izdelovanji druzih snovij.

Obrtnijske raznoterosti.

Spoznavanje pravih demantov. Fizik Margot v Ženevu (Genfu) je zasledil, da se s svinčnikom narejenim iz aluminija da pisati na steklene ploče ali pa na porcelan, sploh na kremenčevokisle spojine. Črte narejene s tem svinčnikom so srebrnobele s kovinskim leskom. Na demant se pa s takim svinčnikom pisati ne da in se tako spozna njega pristnost.

Natikanje gumijevih cevij na druge večje cevi iz trde snovi, je včasih težavno delo, posebno. če so gumijeve cevi močne. Veliko ložje se nataknejo, če se ne odrežejo naupično, temveč pošev, in se potem nazaj stoječi del pred natakne in potem drugi. Tudi se ložje natakne cev, če se poprej znotraj z vodo zmoči.

Kmetijstvo.

Shod dolenjskih kmetijskih podružnic v Novem mestu.

(Dalje.)

K prvi točki vzporeda: „S kakim plemenom je zboljševati dolenjsko goved in kaj je sploh ukreniti za povzdigo govedoreje po Dolenjskem?“ se oglasi za besedo gosp. grof Margheri. V svojem govoru naglaša, da je dolenjska goved pomešana z vsakovrstnimi plemeni, kar je velika škoda za živinorejce, za naprej je treba skrbeti za to, da se bode živina zjednačila s porabo plemenskih bikov, ki naj bodo za vse kraje jednaki, ali vsaj kolikor mogoče sorodne krvi. V nadaljevanji opisuje vrednost po-

sameznih govejih plemen v obče in še posebej za naše razmere. Po njegovem mnenji je jedino to prav, če ostanemo v naših krajih pri jednobarvenem plemenu, ker je to z ozirom na dosedanje izkušnje in na našo živinsko kupčijo še najbolj pripravno in stavi predlog, da se naj rabi za zboljšanje dolenjske govedi tudi nadalje še jednobarvena živina.

K debati o tem predlogu se oglasi g. vitez Langer, ki pravi to-le:

Pred 20 leti je bil shod v Ljubljani, h kateremu je bilo poklicanih več zvedencev, da se na zahtevanje poljedelskega ministerstva izrečejo, katero pleme naj se vpeljuje za zboljšanje domače živine. Takrat se je sklenilo vpeljati za Dolenjsko muricodolsko pleme. To pleme se je tudi vpeljevalo, vendar se ni izkazalo povsod našim potrebam popolnoma primerno, tako, da se je v mnogih hlevih zopet opustilo zaradi slabega užitka, katerega je dajalo. Govornik pravi, da se je za Dolenjsko sploh premalo storilo. Na Gorenjsko, kjer je nekaj nad 90.000 glav goveje živine, se je oddalo od leta 1869. do 1892. 706 plemenih živali, mej temi 371 bikov. Na Dolenjsko pa, ki šteje malo ne ravno toliko živine, pa samo 182 glav in sicer le 119 bikov. Tudi Notranjska je dobila toliko plemene živine, kakor Dolenjska, pa ima polovico manj goveje živine kakor Dolenjsko. Dalje omenja, da so grajščaki vpeljevali različno goved, ki se še sedaj redi; ta je največ vplivala, da je živina sedaj tako pomešana. Kmetijska družba naj dela na to, da se živina zjednači s pripravnim plemenom. Našim razmeram ugaja pleme, ki daje dobre vole. Mlekarstvo nima za naše kraje tolikega pomena, ker se mleko težko prodaja; zatorej ni gledati v prvi vrsti na mlečnost plemena, ampak na to, da je pleme dobro za delo in sposobno tudi za pitanje. Posebno ocenjuje murbodensko pleme, ki je sivkaste ali pšenične barve in bi bilo za naše kraje najbolj pripravno. Tega plemena je že nekaj v deželi in ker je sorodno, a mnogo boljše od muricodolskega, je gotovo, da se bode dala naša živina kaj lahko ž njim zboljšati. Murbodenska ali bolje pomurska živina ni izbirčna, daje prav lepe voli, ki so urni pri delu in se lahko opitajo; krave so pa tudi dobre za mleko. S tem plemenom bi nam bilo najbolj ustreženo. Zraven tega plemena ugajati utegne tudi švicko pleme in oberintalsko pleme, ki sta tudi jedne barve, prvo bolj temnorujave ali temnosive, drugo pa svetlosive kakor muricodolske. Obe ti plemeni sta znani zaradi dobre mlečnosti; ker nista glede krme izbirčni, se ta živina pri nas hitro privadi in bode pomešana z domačo živino dajala lepe živali za užitek in za kupčijo. Predlaga tedaj, da naj kmetijska družba bike teh plemen kupuje za zboljšanje domače živine. K temu predlogu pa stavi še drugi predlog, da bi se za dobavo potrebnega števila bikov napravile tri pepinijere za izrejo mladih bikov in sicer v hlevih gosp. barona Berga v Mokronogu, ki redi čistokrvno murbodensko živino, potem v hlevu deželne kmetijske šole na Grmu, kjer redijo švicko živino in v hlevu dr. Gorianyja v Ruprčvrhu, kjer imajo oberintalsko živino. Kmetijska družba naj bi za pleme sposobne bike kupovala od teh posestnikov in jih potem za polovico ali pa še nižjo ceno oddajala po Dolenjskem. Le tako bode mogoče pridobiti potrebno število bikov, katerih sedaj še povsod po Dolenjskem pomanjkuje.

Zoper ta predlog se oglasi g. Pogačnik iz Čateža, povdarjajoč, da to ne more biti nobenemu kmetu prav. Če prodre ta predlog, ne bode imel kmet nobenih koristi, kmetijska družba pa bode morala za drag denar kupovati bike. Kmet naj bike redi in naj se mu daje veselje do take reje s tem, da se mu priznajo premije. Tako bi dobili za majhen denar veliko bikov. Pri nas imamo sedaj 700 krav, pa samo dva bika. Predlaga tedaj: podružnice naj sklenejo, da se naj dajejo tistim posestnikom, ki izrede lepe in za pleme sposobne bike, primerne podpore.

Za tem predlogom se oglasi g. grof Barbo iz Rakovnika, rekoč, da se popolnoma strinja s predlogom g. viteza Langerja in onim g. Pogačnika. Ta predlog, katerega je stavil gosp. Pogačnik, je bil že lansko leto pri občnem zboru v Ljubljani stavljen in tudi sprejet. To ni namen naprave pepinjer, da bi se samo pri grajščakih kupovalo bike, namen je pa ta, da se sploh zagotovi neko število bikov, ker je pomanjkanje teh tako veliko, da ni upati, da bi gospodarji izredili dosti bikov. Gotovo se je najprej ozirati na kmetovalce, če bodo v tolikem številu izrejali za pleme sposobne bike, da jih bode zadosti. Dosedaj je bila živinoreja pri nas na slabih nogah in na jedenkrat se ne more povzdigniti. Skrbeti je, da se bode saj v teh treh hlevih dobilo toliko bikov, kolikor jih bode primanjkovalo. Konečno podpira oba predloga.

Na to se oglasi kapelan Vovk iz Škocijana, kateri opetovano poudarja, naj se v prvi vrsti ozira na kmeta in potem šele na grajščake.

Predsednik g. Rohrman opozori zastopnika škocijanske podružnice, da je to sploh namen današnjemu shodu, ker imajo grajščaki tako dovolj bikov za svoje potrebe in je treba sedaj skrbeti, da jih bode dosti tudi za vse druge kmetovalce. Predlog, katerega je stavil g. Pogačnik, je bil že lansko leto pri občnem zboru v Ljubljani sprejet, zato ga ni vnovič staviti, ampak zahtevati, da se dotični sklep tudi izvršuje. Ker se pa tudi tem potom ne bode doseglo zadostno število bikov, treba je misliti na ustanovitev izrejališč za mlade bike pripravnih plemen, ker le tako bo mogoče popolniti število bikov.

Pri glasovanji sta obveljala oba predloga gospoda viteza Langerja. (Konec sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Iz Novakov pri Cerknem, dne 23. junija. Pri nas je že delj časa razširjena bolezen: Kostolomnica, pri govedih, tukaj pravijo „suha“ ali „trda“ bolezen, ker krava postane jako medla in suha. Začnejo je boleti noge in križ, stokanje se čuje, in težko vstaja. Najprej začne govedo grizti les, do

katerega ima veliko slast. Tukaj jih zdravijo sledeče: drgnejo se slamo, in odenejo, dajo jim hren in laneno olje skupaj zmešano. Ali nam znate povedati kako zdravilo je zoper to bolezen?*) in kaj je vzrok, da žival les grize, v nekaterih letih je tukaj neprešteto goved radi te bolezni poginilo. — Vse premalo pa se pri nas gleda na pleme goved, kadar se stori teliček, navadno gospodar težjega in lepšega proda, slabega pusti za rejo doma, češ, malo potegnem zanje. Groš stavim, če je to prav! Na pleme bikov se nič ne gleda. Res imamo v vasi enega premovanega bika, katerega se pa ne poslužujejo dosti gospodarji, kajti plačati je treba od krave strašno svoto trideset krajcarjev! Novaški.

*) Naj se redno krmijo s fosfornokislim apnom 40—60 *gr* na dan, fosfornokislo apno se dobi v lekarni gosp. Mayerja v Ljubljani. Op. ured.

Kemična preiskava razne zemlje iz vseh vinorodnih krajev kranjske dežele. Po nasvetu popotnega učitelja gospoda Gombača, bode dal deželni odbor drugo leto kemično preiskati razne zemlje iz vseh vinorodnih krajev kranjskih. Taka preiskava je velike vrednosti, kajti na podstavi določenih snovij in deloma praktičnih izkušenj je možno takoj in z večjo gotovostjo svetovati, katere vrste ameriških trt naj se sade v dotičnem kraji. Dalje je mogoče, ako nastopi kakova bolezen, hitreje določiti, kateri pripomoček je uporabiti proti njej. Na podlagi takih preiskav je tudi moči ustanoviti, s kakšnim umetnim gnojem in kako močno je gnojiti različne zemlje, da se z umetnim gnojem ne da trtam takih snovij, kakeršnih imajo že dovolj v zemlji. Da se dosežejo navedeni uspehi in da se preiskava zvrši pravilno in strokovnjaško, je treba vzeti zemlje na enih in istih tleh na več krajih in iz gotove globočine z nalašč v to svrho pripravnim svedrom in na podlagi geoloških kart. Več takih vzorcev treba zmešati skupaj in gotovo množino te zmesi preiskati. Preiskav bo treba zvršiti kakih 70—100, vsako na 5 glavnih snovij, in sicer: na apno, kalij, fosforno kislino, železo in fino zemljo.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

IX.

(Dalje.)

L. 1880. se je v Novem Jorku bilo osnovalo društvo mejnarodnega prekopa z generaloma Grantom in Klemanom in admiralom Ammenom na čelu. Pokojni general Grant je, kakor govore, dobro poznal vse podrobnosti obeh podjetij, in se je večkrat izjavil, da je panamski prekop z morsko višino nesmisel in da panamski delničarji zgube svoje groše. V maji tega leta je že društvo dobilo koncesijo za zgrajenje nikaraguiškega prekopa in v decembru 1881. se je predložil senatu Zjedinjenih držav zakon o zgrajenji nikaraguiškega prekopa pod nadzorstvom Zjedinjenih držav. Ne glede na hudo opozicijo privržencev in agentov panamskega prekopa, ki so tedaj bili na vrhunci svoje slave, prekokontinentalnih železnic in zlasti znamenitega kapitana Eadra, kateri je bil predložil kongresu svoj načrt mejmorske železnice, ki bi prevažale ladije, se je načrt zakona vsprejel. V zbornici poslancev pa ni bilo moč dobiti zanj potrebne dvetretinske večine, če tudi se je bila dobila znatna večina, in tako je načrt propal. V tem je pa vlada predsednika Artura se tajno pogajala z nikaraguiško vlado, da se zgradi prekop na državne stroške z obestransko pravico do uprave prekopa, in da se zgrade utrdbe na obeh koncih. Ta dogovor je odobril senat nikaraguiške države. Potrdil bi ga tudi bil senat Zjedinjenih držav, da ga ni umaknil general Cleveland, ki je tedaj predsednik postal, češ, da bi nastali mejnarodni razpori, ko bi se skušal izvršiti. Republikanci trdijo, da je vsem kriva nezmožnost njegovega državnega tajnika in ministerskega predsednika Blaina in pa demokratična strahopetnost sploh. Prijatelji tega podjetja, pa še niso zgubili zaupanja. Potrebuje se prekop vedno bolj od dne do dne, in da ga je mogoče in to celo lahko napraviti, je bilo dokazano ne le jedenkrat, tako z že omenjenimi preiskavami in potem z dopolniteljnimi preiskavami 1876., 1877., 1884., in 1885. leta, zopet na stroške Zjedinjenih držav.

Leta 1886. se je osnovala družba nikaraguiškega prekopa, dobila je drugo koncesijo od držav Nikaragua in Costarica (Kostarica) in zopet so se začele preiskave, kje bi našli najboljšo pot in kako bi se bilo mogoče najbolj okoristiti krajevnih ugodnostij; potem so se sklenile pogodbe za zgrajenje prekopa z vso neobhodno potrebno opravo, in izdalo se je že za delo nad pet milijonov dolarjev. V januvarji 1888. leta se je predložil kogresu načrt zakona o inkorporaciji nikaraguiške prekopne družbe. Ta načrt ne daje družbi nobenih prednostij ali jamstev, a jej le zagotavlja moralna podpora Zjedinjenih držav. Ta načrt vsprejeli sta obe zbornici brez vsake opozicije. Naposled je dne 10. januvarja 1891. l. senator Sherman predložil senatu Zjedinjenih ,držav načrt zakona, ki pooblašča vlado, da jamči za 4 % na sto milijone dolarjev obveznic prekopa, ki se bodo izdajale po tem, kolikor bode stroškov, in po svedočbah petih državnih inženerjev, določenih od Zjedinjenih držav; družba se obvezuje, pustiti v zastavo ministerstvu financev $^{7}/_{10}$ vsega delniškega kapitala, kakeršni del ima vlada pravico kupiti po poprej določeni ceni, dokler gori omenjene obveznice ne bodo popolnoma amortizovane, in do tega časa ima vlada pravico glasovati za te delnice v društvenih zborih in imenovati šest ravnateljev, ali brezpogojno večino v upravni svet. Ta načrt zakona je bil predložen senatu, a je zaradi volitev v njem obležal. Zaradi različnih mnenj je bil umaknen in zopet predložen kongresu s priporočilom predsednika Harisona v začetku decemberskega zborovanja 1891. leta.

Že od časa Filibusterja Walkerja 1856. leta vživa republika Nikaragua mir in ima dobro vlado. Dolgov nima in vsakoletni prebitek dohodkov se uporablja za grajenje železnic, ki pripadajo državi in delujejo samo za pokritje stroškov vršbe in vzdržavanje. Dežela je razdeljena v devet departementov, katere upravljajo prefekti; v ostalem je pa vladanje podobno vladanju Zjedinjenih držav. Sedanji predsednik Robert Sacasa je občno spoštovan, moder in domoljuben. Najznamenitejša mesta so Lon s 35.000, Granada s 15.000, Cinandago s 12.000, Managua, stolica republike s 10.000 in Maraia s 18.000

prebivalci. Ceste so slabe in prevažanje blaga drago in počasno. Večina naselb je na zapadnem bregu; na vzhodnem bregu se goje banane in kokosovi orehi, in prevažajo jih državne ladije, ki vozijo mej Mosquitskim obrežjem in Novim Orleansom. Vzhodno obrežje je nizko, pokrito z gostimi gozdi, in dežja pade ondu veliko. Mej atlantskim obrežjem in nikaraguiškim jezerom so bogati rudniški okoliši, kjer se koplje zlato in srebro. Delnice dveh teh rudnikov prodajajo se na londonski borzi. Zapadni del republike se peča največ z živinarstvom.

Nikaraguiški brodarski pot se prav za prav ne more imenovati kanal (prekop). To je celi brodohodni sestav od San Juan del Norte atlantskega konca, do Brita ob Tihem morji je $169^1/_2$ milje daljave, in od teh bode šle ladije $169^1/_2$ milje po jezerih, rekah in kotlinah, in le $26^2/_3$ milj po umetno narejenem kanalu. Vso to pot deli se v štiri dele: vzhodni, San Franciska, jezersko-rečni, in zapadni. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Helij imenuje se nov element, katerega so našli kemiki zadnji čas v nekaterih mineralijah. Njegova teža je 3.88 v primeri z vodikom. Njegov spektrum ima rumene črte.

Nevarna žuželjka se razvija po Afriki. Njeno latinsko ime je sacropsylla penetrans. Ta žuželjka je zajedavka in njena komaj milimeter dolga babica leže jajčica pod kožo ljudem in živalim, zlasti na nogah pod prsti. Ko se izležejo iz jajčic ličinke, noge grozno otečejo in včasih celo prsti odpadejo. Tudi veliko ljudij pomrje vsled tega, ker se z gnojenjem kri zastrupi. Napada tudi opice, pse, prašiče in ptiče. V Afriki pred 20 leti ta žuželjka še ni bila znana, a sedaj se je pa že razširila do velicih jezer. Leta 1872. je zanesena s portugalske Gvineje iz Amerike. V Srednji Ameriki je bil ta nevaren mrčes že znan za časa prihoda Španjcev v Ameriko.

Novice.

— **Osobne vesti.** Deželni odbor kranjski je imenoval c. kr. inženirja g. Jos. Žužka stavbinskim adjunktom pri dež. odboru. — Sodni pristav v Ilirski Bistrici gosp. Rudolf Thoman, je imenovan pristavom pri deželnem sodišči v Ljubljani, avskultant g. Henrik Stepančič je imenovan sodnim pristavom v Ilirski Bistrici, avskultant gosp. Fran Peterlin sodnim pristavom v Črnomlji, sodni pristav v Črnomlji gosp. Ivan Pogačnik, je premeščen v Vipavo, iz službenih ozirov pa dodeljen sodišču v Krškem. — Začasni zdravniški vladni koncipist v Logatci g. dr. Ant. Pregel, je imenovan definitivnim c. kr. okr. zdravnikom v Logatci.

— **Deželni zbor kranjski** se ne snide julija meseca na izvanredno zasedanje, temveč po zasedanji državnega zbora meseca avgusta na redno zasedanje, pri katerem se rešijo razun potresnih zadev tudi razne tekoče stvari, tako na pr. proračun za l. 1896.

— **Podžupanom ljubljanskim** je mestni zbor v svoji zadnji seji izvolil dosedanjega podžupana gosp. dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniškega.

— † **Andrej Praprotnik.** Umrl je dne 25. junija v jutro po dolgi bolezni umirovljeni ravnatelj prve mestne deške šole v Ljubljani, g. Andrej Praprotnik v 68. letu njegove starosti. Vrlemu šolniku, vzornemu narodnjaku in marljivemu pisatelju in pesniku bodi blag spomin mej nami!

— **Slovenska šola v Gorici.** Kakor znano, je deželni šolski svet goriški sklenil, da mestna občina goriška mora ustanoviti slovensko ljudsko šolo v Gorici. Lahonski občinski svet se je proti temu ukazu pritožil na upravno sodišče. To je dne 26. t. m. razpravljalo o napominani pritožbi in isto kot neutemeljeno odbilo. Goriški Slovenci torej vendar dobe svojo šolo!

— **Kolesarska dirka.** V nedeljo dne 23. t. m. se je vršila iz Trsta na Dunaj velika kolesarska dirka, katere so se udeležili najboljši vozači iz Avstrije, Nemčije in Italije. V vsem je dirkalo čez 30 kolesarjev. Ob 9. uri dopoludne so odšli iz Trsta in je prvi g. Fischer iz Monakovega dospel v ponedeljek dne 24. t. m ob 9. uri 6 minut dopoludne na Dunaj. Za njim so sledili drugi. Prevozil je torej 509 kilometrov dolgo pot v 24 urah 6 minutah. Pred dvema letoma je zmagovalec pri dirki Dunaj-Trst, torej za isto pot, potreboval 4 ure 22 minut več

— **Sokolskega shoda** v Pragi, ki se bo vršil povodom narodopisne razstave dne 29. in 30. junija t. l., udeleže se po deputacijah tudi slovenska sokolska društva. Čeških sokolskih društev priglašenih je za ta shod 469 s 6676 člani. Javne telovadbe in iger udeležilo se bode čez 4200 Sokolov.

— **Tajniki trgovskih in obrtniških zbornic** sešli so se dne 20. junija t. l. na Dunaji, na povabilo c. kr. trgovinskega ministerstva k posvetovanju, kako bi bilo zboljšati obrtni register, katerega vodijo zbornice, in kako naj se preurede statična poročila zbornic. Shoda so se udeležile skoro vse zbornice; ljubljansko zbornico je zastopal njen tajnik gosp. ces. svetnik Ivan Murnik.

— **Javni ljudski shod** priredi „Narodna stranka“ v nedeljo dne 30. junija t. l ob $^1/_3$ 4. uri popoludne v prostorih g. Jos. Žnidaršiča po domače Žurga v Starem trgu pri Loži. Vspored: 1.) Splošni politični položaj. 2.) Poročilo o delovanji deželnega zbora. 3.) Narodno-gospodarske težnje slovenskega naroda. 4.) Program narodne stranke. 5.) Posamezni nasveti in vprašanja.

— **Petindvajsetletnico** svojega obstanka, katero bi bilo imelo prostovoljno gasilno društvo v Ljubljani letos praznovati, praznovali bodo zaradi izvanrednih razmer, ki so letos, prihodnjo leto

— **Novo gasilno društvo** snujejo v Ribnici na Dolenjskem.

— **Vojaška bolnica in preskrbovalni magacin v Ljubljani.** Kar je vsak Ljubljančan to-li želel, se bo zgodilo; vojaška bolnica in preskrbovalni magacin se premesti iz sedanjega prostora. Vojni minister se je namreč v avstrijski delegaciji naravnost izrekel, da sedanjega prostora neče več rabiti za bolnico in magacin, temveč, da ga prepusti mestni občini, od katere pa ne bode tirjal nič druzega, kakor primeren in zadosten stavbeni prostor, na kakem drugem kraji mesta.

Potres in nevihte.

Iz Šent Vida na Vipavskem se piše v „Edinosti“. Dne 10. t. m. stresla se je bila zemlja po vipavski dolini sploh, a posebno pa še v Št. Vidu. Škode ni ta potres napravil nobene; postal je pa v Št. Vidu zanimiv in znamenit. Drugod čulo se je le par rahlih sunkov in tudi v Št. Vidu ni bilo to drugače razen v hiši g. F. Vrtovca. Zdi se, kakor da si je ona silovita podzemeljska moč tukaj baš in samo to hišo za svoje orgije odbrala, kajti samo dne 10. junija bilo je čuti v njej nad 60 sunkov, rahlejih in močnejih,

trajajočih od 5—32 sekund. To se je ponavljalo dne 11., 12., 13. in 14. t. m. Vsaki dan bilo je po 40—80 sunkov, a najjači so bili dne 11. t. m. Na to se je zemlja nekoliko umirila do 20. t. m. Včeraj so se pa sunki ponovili in danes se ta „špas“ nadaljuje. Sunki ponavljajo se vsak trenutek, in jih prebivalci hiše že sploh več ne štejejo. Zanimiv je ta potres po svojem ozkem obsegu, a še zanimiveji so njegovi pojavi. Kakor rečeno, je že to čudno, da si je samo jedno hišo, a še zanimiveje je to, da se pri redkih sunkih ne stresa cela hiša najedenkrat, nego le po jeden del. Sedaj se na pr. strese prodajalnica, da se vse ziblje in raz štalažo pada, dočim se v sosednjih pritličnih prostorih, kakor tudi v onih nad prodajalnico potres čisto nič ne čuti; sedaj se zopet čuje močen sunek pod zemljo, kakor da je kedo iz topa streljal in kmalu za tem se gornji prostori in zlasti kašča silno zazibljejo. In tako se to vedno menja in izpreminja. Nekateri sunki so slabi. drugi močneji po 5—10—16 sekund, dočim se najjači menjajo mej 20—32 sekund. Misliti si more vsakdo, da je vsled tega hiša hudo poškodovana. Zidovje je od zunaj in znotraj, vzlasti pa na kašči hudo razpokano in razbokano. Ljudje se sploh čudijo, kako more biti družina g. Vrtovca tako pogumna, da še v tej hiši stanuje. S početka ni nikdo verovati hotel, a pozneje je došlo mnogo odlične vipavske gospode na lice mesta, prepričat o tem zanimivem in nevarnem potresu. Jaz sam pišem te vrstice na lici mesta, dočim se hiša vsaki trenotek nad in pod menoj zaziblje, da v podstrešji grmi in ječi. Stvar je vredna, da bi jo prišel opazovat kak strokovnjak od bliže; vredna je pa tudi, da bi pristojna oblast dala pregledati škodo po izvedencih in zlasti tudi to, da-li je v hiši sploh varno stanovati z ozirom na že nastala poškodovanja zidovja in vedno ponavljajoče se sunke.

Županstvo je bilo brzojavno obvestilo okr. glavarstvo, potem ko sta se gg. župan in tajnik pošteno navžila strahu v tej hiši. Toda okr. glavarstvo dokazalo je tudi pri tej priliki, da je v naši državi tudi o potresih najmerodajneši in najzanesljivejši poročevalec — žandarm, kojega je bilo odredilo, da potres bliže opazuje in o njem poroča. In ker so bili slučajno izostali sunki baš oni kratki čas, ko se je orožnik v hiši mudil, bilo je gotovo tudi poročilo brez sunkov. In s tem bila je stvar temeljito in korenito rešena po instancah.

Ni pa rešena pri potresu samem, kajti ta še sedaj jače pojavlja in zahteva, da se pristojna oblastva še jedenkrat in temeljiteje ž njim bavijo, kar bi tudi g. Vrtovcu ne škodilo, kajti o tolikih sunkih je zidovje cele hiše rušeno in omajeno.

Po drugem poročilu iz Št. Vida je dne 23. t. m. zvečer morala požarna bramba deložirati vse iz Vrtovčeve hiše, ker se je bati, da se podere. Ljudij se je polotil velik strah. Prebivalci bežali so v oddaljene hiše in vasi. Drugi dan so se pa vendar že vrnili.

Potres v tej hiši je od 10. t. m. trajal pet dni skoro neprenehoma. Okna so sklepetale, svetilnice so se gibale, slišalo se je podzemeljsko bobnenje. Potem je bil potres za nekaj dnij ponehal, 20. dne t. m. se je pa zopet začel še hujše kot poprej. V hiši se čuti nekak žveplen duh. Morda na tem mestu izbruhne žveplen vrelec. Bati se je vsekako za Vrtovčevo in sosedne hiše.

Strela je dne 16. t. m. ubila v Dvoru pri Radišah na Koroškem neko 19letno deklo in 60letno sestro gospodarjevo, ki sta pri odprtem oknu šivali. Obe sta bili na mah mrtvi. Mali fant je bil malo poprej splezal skozi okno in s tem odšel nesreči. Strela je hudo poškodovala hišo.

Dne 18. t. m. je ob polu treh popoludne bil precej močen potres v Mürzzuschlagu na Gorenjem Štajarskem. Okna so sklefetale. Prebivalci so prestrašeni bežali iz hiš. Ta potres se je močno tudi čutil v Kapellenu.

Po noči od 20. do 21. junija so v Reichenau, v Schneebergu, Gloggnitzu, Semerniku, Langenwangu, Neubergu, Veutschu in še v nekaterih drugih krajih na Gorenjem Štajarskem čutili močen potres mej strašno nevihto. Ljudje so prestrašeni bežali na prosto.

V Gloggnitzu je strela udarila v sodnje poslopje in je močno poškodovalo.

Naliv je bil v dveh krajih močno poškodoval železnico in promet ustavil za tri ure.

V Mürzthalu je voda tudi napravila mnogo škode. Na več krajih je poškodovala železnico.

Dne 20 junija je bila huda ura v raznih krajih na Češkem.

V Stankovu in Hradzenu na Češkem je bil utrgal se oblak. Voda se je zajezila pri železniškem nasipu in potem se udrla v vas Hradzen. kjer je podrla vse hiše. Po polji je vse uničila. Voda Radbuza je nesla hišno opravo, gospodarsko orodje, debela bruna in množino sena, ki ga je pobrala po travnikih. Prebivalci blizu reke pobegnili so iz svojih stanovanj.

V Hradzenu je tudi več ljudij utonilo, ker niso imeli časa bežati. Mnogo živine je poginilo. Po vasi je nastopila voda, kakor bi bilo jezero.

V Roticanu na Češkem je voda poplavila obe predmesti. Ravno tako so imeli povodenj v Batovici, Savestinu in v Breznichopu je voda podrla jedno hišo.

V Březovi pri Žebraku na Češkem je mej nevihto šla toča. Na okrajni cesti so utonili trije ljudje. Take povodnji tukaj ni bilo od 1872. leta. Mostove je vse podrlo. Travnike je zasulo s peskom. Strela je udarila v šolsko poslopje in učitelja in več otrok omamila.

V Bzovi je toča pobila vse šipe, v Stroupci je pretrgalo jezove, v Hředlem je voda odnesla neko hišico.

V Tarnopolu v Galiciji je šla dne 21. t. m. toča debela kot golobja jajca. Ta dan je bila tudi huda nevihta v Budimpešti na Ogerskem.

Strela je udarila v neko vilo, nekaj od mesta, v kateri biva po letu nemški generalni konzul princ Ratibor s svojo rodbino. Poslopje je jelo goreti. K sreči so se še ljudje rešili. Vila je popolnoma pogorela. V Budimpešti je na ulici jednega človeka ubila.

— **Eksplozija.** V Aviglianu je v tovarni za bombe in granate bila nastala eksplozija. Šest delavcev je ubilo, jednega pa poškodovalo.

— **Nesreča pri bojih z biki.** V Madridu je bil te dni znamenit boj z biki. Pri tem boji je pa jeden bik znamenitega borilca Renverteja silno nevarno poškodoval. Vrgel ga je najprej na tla, potem pa odnesel na rogovih. Vsi so mislili, da je borilec že zgubljen, kar se bik mrtev zgrudi. Borilec je na to ustal in odšel, češ, da ni nič V stranski sobi je pa zgrudil se na tla. Prejel je še sv. zakramente in odnesli so ga v njegovo stanovanje, kjer je umrl. V tem se je pa borba z biki nadaljevala

— **Zavratni umor.** Kmet Kojo Radosević v Srbski Kapeli na Hrvatskem je dolgo živel na veri z Milico Rohić Zadnji čas se ga je naveličala Milica in najela kmeta Popoviča, naj ga ubije. Obljubila mu je za to 100 gld Popovič je Radoseviča v gozdu počakal in ga zavratno udaril s kolom, da je čez 10 ur umrl. Morilca in lepo Milico so že zaprli in izročili sodišču v Belovaru

— **Ponesrečen turist.** Blizu Pattenkirchena na Bavarskem je neki severnonemški turist se prekucnil čez neko gorsko pečevje in bil takoj mrtev.

— **Strašen samomor.** Blizu Miramara pri Trstu se je umoril neki Blasio iz Vidma v Italiji. Vlegel se je bil na železniški tir. Lokomotiva mu je bila odtrgala glavo.

— **Šestnajst blaznecev.** Dne 22. t. m. so na Dunaji v občno bolnico pripeljali 16 blaznecev. Toliko jih dosedaj še nikdar niso pripeljali v jednem dnevu

— **Velik požar v Rimu.** V Rimu so te dni pogorela poslopja tramvajske družbe. 50 konj je poginilo. Goreti je začelo na treh krajih. Sodi se, da je bilo zažgano. Nekaj sumljivih oseb so zaprli.

— **Eksplozija menilita.** Na otoku Saint Michelu je v tovarni menilita bila nastala nevarna eksplozija. Dve delarni je razrušilo Štirje delavci so poškodovani. Drugi so ubežali, ko so opazili, da se je po neprevidoma razbelil neki kotel. Pomorščaki so pogasili ogenj.

— **Umor in samomor.** Graščinski oskrbnik Adam Sviderski v Silistrovi v Galiciji je našel na vaškem travniku kmetico Frančiško Kolač, ki je kosila seno. Brez povoda jo je udaril z bičem Ona ga je zaradi tega jela zmerjati. On je pa potegnil revolver in jo ustrelil. Domov prišedši je pa sam sebe ustrupil

— **Eksplozija kotla na ladiji.** Na ameriški križarici „Kolumbia" je v Kielu razletel se kotel Dve osebi sta težko, dve lahko ranjeni

— **Umor žene.** V Berolinu je lakirar Külle vrgel svojo mlado ženo iz četrtega nadstropja na ulico.

— **Dezertacija v nemški vojni.** Od nemškega 40 pešpolka, katerega so bili nedavno prestavili iz Kolonje v Ahen, je v poslednjih treh mesecih 29 vojakov pobegnilo.

— **Smrt na gledališkem odru.** V Pyrmontu je v gledališči mej predstavo gledališko igralko Klaro Schrader-Brehm zadela kap. Bila je t koj mrtva. Igra se je seveda potem pretrgala.

— **Samomor.** Na Dunaji se je ustrelila 28letna hišnikova hči Marija Schreiber z revolverjem. Bila je že dolgo časa precej nervozna. Povod temu je bilo mnogo čitanje romanov. Večkrat je prej rekla, da jej ni več mogoče živeti. K samomoru jo je še to posebno vspodbudilo, ker se je umorila tudi jedna njena prijateljica.

— **Pogorelo mesto.** V Rusiji je pogorel ves židovski del mesta Opatov. 2500 ljudij je brez strehe. Revščina je velikanska

— **Zavratni umor.** V Lampatstättenu na Štajarskem je nekdo blizu njegove hiše ubil kočarja s sekiro Ubil bi bil še kočarjevo ženo, pa mu je ušla v hišo. Ker se je zgodil napad zvečer, napadovalca žena ni poznala Jednega sumljivega človeka so že zaprli

— **Mlad samomorilec.** 13letni J. Meichen v Fraustaudenu na Štajarskem se je umoril.

— **Iztiran iz Avstrije.** Iz Avstrije so iztirali italijanskega časnikarja Donatija, ki je sodeloval pri raznih iredentovskih listih

— **Dobra reklama.** Gledališki ravnatelj Rizzolo v Terniji je bil naznanil nekega dne, da se bode igrala igra, ki ni za mlade dame in se zatorej očetje in matere svare, da naj ne pripeljejo hčera seboj. Zvečer je bilo sicer navadno prazno gledališče napolnjeno. Hčere so res morale ostati doma, a očetje in matere so pa vsi hiteli v gledališče.

Zahvala.

Moj sin, 13 let star, je bil vže več časa božjasten. Vsi zdravniki so rekli, da ni nobene pomoči več. Slednjič se obrnem do gospoda dr. Volbeding-a, homeopatičnega zdravnika v Düsseldorfu, Königsalle, kateri je mojega sina z notranjimi zdravili v teku $^1/_4$ leta tako ozdravil, da je zdaj popolnoma zdrav in lahko zopet šolo obiskuje. Zato izjavim gosp. dr. Volbeding-u mojo srčno zahvalo.

Fran Kalehrt,
Diusburg, Hochfeld. Wanheimerstrasse.

Žlahtne rake!

ravno ulovene, skakoče žive, dobro uložene, razpošiljajo se poštnine in zaboja prosto:

100—120 kom. lepih namiznih rakov za	3 gld. — kr.
75—80 » » velikih namiznih rakov za .	3 » 50 »
55—60 velikanov rakov z 2 mastnima ščipalnicama za	4 » 40 »
32—35 kom. I. solo velikane rake izbrane živali od 15 *cm* višje za	5 gld. 50 kr.

Za sprejem skakoče-živih rakov se jamči.

Gosje perje!

jamčeno pol-trebušno f. f. razločeno, svetlo belo .	1 gld. 25 kr.
ravno tako nerazločeno	— 85 »
trebušno svetlo belo nad vse lepo	2 gld. 25 kr.

za en funt poštnine prosto pošilja:

HENRIK SCHAPIRA,
Buczacz, Galicija. (5)

Tržne cene.

V Ljubljani dne 15. junija 1895. Pšenica gld. 8·30 kr., rž gld. 6·50 kr., ječmen gld. 7·— kr., oves gld. 7 — kr., ajda gld. 7·— kr., proso gld. 7·— kr., turšica gld. 8·20 kr., leča gld. 11·— kr., grah gld. 10·— kr., fižol gld. 11·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Raki

zagotovljeno skakoče in živo doposlane, vsak dan svežo vjete, razpošilja se 1 poštna torbica franko, proti povzetji in colnine prosto:

40 komad. velikanov rakov, solo .	5 gld.	40 kr.
60 „ „ „ . . .	4 „	30 „
100 „ rakov za juho . . .	3 „	10 „

B. HALLER,

Stanislav št. 24. Poljsko, Avstrija. (10)

Pozor! **Svarilo!**

Varujte se,

da ne bote opeharjeni pri nakupu sladne kave. **Dobičkaželjni** ljudje še vedno ponarejajo Kathreinerjevo kavo, zato ne jemljite drugih ko **bele** izvirne zavoje z napisom

„Kathreiner".

Kathreiner-Kneippova sladna kava je edina zdrava in okusna primes k bobovi kavi, natorni pridelek v celih zrnih; vsaka škodljiva primes je izključena.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 22. junija t. l.: 36, 89, 26, 2, 90.
V Trstu dne 22. junija t. l.: 6, 36, 41, 78, 18.
V Pragi dne 26. junija t. l.: 23, 66, 61, 32, 25.

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

„Kupuj pri trgovci, ne pa pri branjevci"
pravi star pregovor.

To se lahko uporablja na moje podjetje, kajti tako velika trgovina, kot je moja, ima vsled kupovanje velikih množin blaga za gotov denar in drugih prednosti nizke stroške, kateri so naposled le kupovalcu v korist.

Mični vzorci zasebnim kupovalcem zastonj in franko.
Bogate **vzorčne knjige**, kakoršnih **še nikdar** ni bilo, **za krojače** nefrankovano.

Blago za obleke. (20)

Peruvien in **dosking** za visoko **duhovščino**, predpisano blago za **uniforme c. kr. uradnikov**, za **veterance, požarne brambe, telovadce, livreje**, sukno za **bilard** in **igralne mize, prevlake za vozove.** Največja zaloga štajarskega, koroškega in tirolskega lodna za gospe in gospode po izvirnih tovarniških cenah, kar tudi 20kratno združenje ne more dati. **Perilno blago, potni pledi** od 4 do 14 gld. itd.

Krojaške potrebščine (podvlaka, gumbe, šivanke, sukanec itd.)

Ceno, pošteno, trdno, čisto volneno sukno ne cene **cunje,** da se **jedva splača krojač,** priporoča

Janez Stikarofski,

Brno (avstrijski Manchester)

največja zaloga sukna v vrednosti $^1/_2$ **milijona goldinarjev.**

Pošilja se le proti povzetju!

Svarilo: Agentji in krošnjari imajo navado svojo slabo robo pod znamko »Stikarofskijeva roba« prodajati. Da se bodo vsi p. n. kupovalci škode varovali, naznanjam, da takim ljudem na noben način robo ne prodajem.

Srečka za zidanje Cesarske jubilejske cerkve á 1 gld

Predzadnji teden.

(4) glavni dobitek

30.000 goldinarjev

vrednosti.

Srečke priporoča: J. C. MAYER v Ljubljani.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.